

ΦΘΙΝΟΠΩΡΙΑΣΜΑΤΑ

Λενούλα, ξέρεις; 'ετ' ὥμορφο
'ετό Θειόγραφτο χωροῦ μας,
ἔκει ποῦ ἡ νῦντης σκόρπιζε
τὰ γέλα, τὰ φυλλά,
στρίγγλα κακῶ, γρηγά μάγισσα,
'ετό πεῖσμα τῶν δυονῶ μας,
θρονιάσθη πάνω κι' ἄρχισε
ν' ἀξιάνη ἄσπρα μαλλιά.

Καὶ ξέρεις; 'ετό περίγελο,
'ετό πρῶτο ἀνάβλεψιμά της,
ξαφνιάστηκαν, βουράθηκαν
τοῦ δάσους τὰ ποντιά,
χλωμάσαρε, σωράστηκαν
'ετό πικροανάσασμά της,
τ' ἀνθούλα ἀπ' τὶς γλαστρίτσες μας
τὰ μῆλα ἀπ' τὴ μηλιά.

Στὰ ξώρκια, 'ετά μαντέματα,
'ετά νύχτα φωνητά της,
στοιχεῖα, ἀτοιγγάνες, μάγισσες
πετάχτηκαν μὲ μᾶ,
ἀρπάξαν, ἀγρυπνούνται
τὰ διτις ηὗρανε μπροστά της
καὶ φύγαν, πίσω ἀφίνοντας
τὴ φρίκη, τὴν ἐρμηνία.

Καὶ τώρα 'ετό σπιτάκι μας,
'ετό σύδδεντρο δασνάρι,
'ετὸν κῆπο, 'ετ' ἀγρολάγκαδο,
ποῦ ἐρχόμασταν μικρὰ,
ὅπου κι' ἀν πᾶς, ἀγάπη μον,
ἀντὶς τὴν πρώτη χάρι,
θὲ νάδης τὰ διτις ἀγάπησες
τριγύρω σου νεκρά.

'Απ' τ' ἀμετρα κι' ἀφάνταχτα,
τ' ἀλόγγαστα καὶ πλάνα
στολίδα, ποῦ μερώνατε
κι' αὐτὸν τὸ Σατανᾶ,
δὲν ἔμεινε, Λενούλα μον,
μὸν μᾶ παλῆ καμπάνα
νὰ κλαίῃ τὰ πρῶτα χρόνια μας
'ετ' ἀχνὰ τὰ δειλινά.

•
'Αλεξ. 1907

ΠΕΤΡΟΣ ΜΑΓΝΗΣ

ΤΟ ΕΡΕΙΠΙΟ

Στὸν κ. Παῦλο Γνευτὸ

Εἶταν τὰ πρῶτα Χριστούγεννα ποὺ ἔκαμνα, ἔδω
καὶ δικτὸ χρόνια, εἰς τὴν Ἀλεξάνδρεια. Εἶχα περι-
πατήσει δῦλο τὸ ἀπόγευμα γαζεύοντας μέσα εἰς τὸν
δρόμους καὶ πόδις τὸ βράδυ μὲ τὴν καρδιὰ βαριὰ
ἀπὸ τὴν συνειθισμένη ἀνία μον καὶ τὴν μονοτο-
νία τῆς Ἀλεξανδρινῆς ζωῆς, ἐγύρισα εἰς τὸ σπίτι
τοῦ ἀδελφικοῦ μου φίλου ποὺ μὲ φιλοξενοῦσε καὶ
ποὺ μ' ἐπρόσμενε πάντα μὲ ἀνοιχτὴ τὴν ἀγκαλιὰ
νὰ κάμωμε τὸν καθημερινό μας περίπατο εἰς
τὴν ἀκρογιαλιὰ καὶ κατόπιν ἀφοῦ ἐτρώγαμεν νὰ
πατέωμε μία παρτίδα σκάπι καὶ ὑστερα νὰ βυθι-
σθοῦμε εἰς τὴν ὁραῖες καλλιτεχνικές μας συζη-

τίσεις ποὺ μαλακώνουν τὸν πόνο τῆς ζωῆς. Άλλ'
ὅπως ἐγὼ, ἔτσι καὶ ὁ φύλος μου, ἔκεινο τὸ βράδυ
ἵτο μελαγχολικὸς καὶ εἰς δῦλο τὸ διάστημα, ἀπὸ
τὸ σπίτι του ἔως τὰ λοντρὰ τοῦ Τσούρου, κάτι
παλαιὰ σαραβαλιασμένα σανιδώματα ἐνωμένα,
ποὺ διθέος νὰ τὰ ἔκαμνε λοντρὰ, δὲν ἀνταλ-
λάξαμε λέξι. Βέβαια τὸ ἐπίσημον τῆς ήμέρας
δὲν μᾶς είχε μελαγχολίσει, οὔτε ἡ ξενητιά μας,
διότι ὁ φύλος μου ἔτοι ἀπὸ χρόνια ἐγκαταστη-
μένος εἰς τὴν Ἀλεξάνδρεια μὲ τὴν μητέρα του
ἐγὼ δὲ πάλιν, μολονότι νεοφερμένος εἰς τὴν
Αἴγυπτο, ἥμουν συνειθισμένος ἀπὸ ξενητιές, ὥστε

νά μή μοῦ καμμία έντυπωσιν ἡ ἀπομάκρυνσίς μου τέτοιες ἡμέρες ἀπὸ τὴν οἰκογένειά μου. Ὅμως καὶ οἱ δύο εἴμεθα ξένοι πρὸς αὐτὸν τὸν τόπον καὶ ἡ ἀνία τῆς ψυχῆς μας εἶχεν ἔνα βαθύτερο λόγο, τὴν ἔλλειψιν ἐνὸς καλλιτεχνικοῦ περιβάλλοντος. Κ' ἔτσι ἐπήγαμεν εἰς τὴν «Αλεξιάδα» Ακραν» καὶ ἐγνώσαμεν ὡς σκλεῖς, βουβοὶ καθὼς δύο λείφανα ποὺ κηδεύουν εἰς τὴν τελευταίαν τῶν κατοικίαν.

Σχεδὸν ἐπλησιάζουμεν εἰς τὸ σπίτι ὅταν εἶδα τὴν φυσιογνωμία τοῦ φίλου μου νὰ χαμογελάσῃ καὶ μοῦ εἶπε:

— Ἀπόφε τούλάχιστον θὰ διασκεδάσωμε τὴν μελαγχολίαν μας.

Καὶ λέγοντας ἔτσι ἔκαμε μερικὰ βήματα ταχύτερα ἀπὸ ἐμένα καὶ μὲ τὸ καπέλο εἰς τὰ χέρια ἐστάθηκε κ' ἔχαιρετησε μία μεσόκοπη κυρία. Ἐγὼ ἐπροχώρησα λίγο κ' ἐπρόσμενα, ἐνῷ αὐτὸς ἔξακολουθοῦσε νὰ διμιῇ μὲ τὴν ἀπλοντυμένη αὐτὴ γυναίκα ποὺ ἔφαίνετο πάρα πολὺ νευρικὴ γιατὶ ἔκαμε διάφορες σπασμαδικὲς κινήσεις τοῦ κεφαλιοῦ της καὶ μορφασμοὺς τέτοιους ποὺ προκαλοῦσεν τὸ γέλοιο καὶ εἰς τὸν σοβαρότερον ἄνθρωπο. Ἐμίλησεν ἀρκετὰ μὲ τὸν φίλο μου καὶ δύο τρεῖς φορὲς μάλιστα ἐγύρισε πρὸς τὸ μέρος ποὺ ἔστεκα καὶ μ' ἔβλεπεν. Ἔνόησα τότε πῶς διμιοῦν γὰρ μένα, γιατὶ καὶ οἱ δύο χαμογελοῦσαν, ἀλλὰ τὸ τί ἔλεγαν δὲν εἶχα καμμία βία νὰ τὸ μάθω γιατὶ ἥξερα πῶς διφύλος μου θὰ μοῦ τὸ ἔλεγε. Καὶ πράγματι, ὅταν τὴν ἀπεκαιρότησε καὶ ἤλθε σιμά μου, ἐπανέλαβε τὴν φράσι ποὺ μοῦ εἶπε μόλις τὴν εἶχεν ίδει.

— Ἀπόφε θὰ διασκεδάσωμε καλὰ τὴν μελαγχολία μας.

— Μὰ πῶς; τοῦ λέγω ἀδιαφόρως. Θὰ παῖξωμε πᾶλιν τὸ συνειθισμένο μας σκάκι καὶ θὰ συζητήσουμε κατόπιν γὰρ τὸν ὑπεράνθρωπο; Σοῦ τὸ λέγω ὅμως ἀπὸ τώρα. Ἀπόφε δὲν ἔχω καμμία διάθεσιν, οὕτε γιὰ τὸ ἔνα, οὕτε γιὰ τὸ ἄλλο.

— Μήν ἀνησυχεῖς, κι' οὔτε τὸ ἔνα, οὔτε τὸ ἄλλο θὰ γίνῃ, ἀλλὰ κάτι καλύτερο ἀκόμα. Μόνο πᾶμε γρήγορα εἰς τὸ σπίτι νὰ γεννατίσωμε καὶ νὰ βγοῦμεν ἔξω.

— Ποὺ θὰ πάμε;

— Τί σὲ μέλλει ἐσένα ποὺ θὰ πάμε; Ἐνα μόνο σοῦ ὑπόσχομαι ὅτι ἡ ἀπαισία αὐτὴ πλῆξις ποὺ πνίγει τὴν ψυχή μας θὰ μετατραπῇ εἰς ἀληθινὴν μακαριότητα.

Τούτη χωρὶς νὰ βγάλω λέξι ναὶ ἐτάχινα διλύγον τὸ βῆμα. Εἰς τὸ σπίτι τὸ τραπέζι ἔτοιμο μᾶς ἀνέμενε μὲ τὴν μητέρα τοῦ φίλου μου, ποὺ ἀνησυχοῦσε γιὰ τὴν ἀργητά μας. Ἐγενματίσαμεν ἥσυχα-ἥσυχα, ἐπαῖξαμεν κατόπιν τὴν παρτίδα μας εἰς τὸ σκάκι ὃπου ἔχασα διὰ νὰ μὴ πικράνω τὸν φίλο μου, ποὺ ἐπειράζετο κάπτως σὰν ἔχανε καὶ κατόπιν ἀφέθηκα νὰ ὀδηγηθῶ σὰν πρόβατον εἰς σφαγὴν εἰς τὸ μέρος ὃπου ὁ φίλος μου ὑπέσχετο ὅτι ἡ ἀνία μου θὰ μετετρέπετο εἰς μακαριότητα ψυχικήν

“Ἐξω διθόρυβος τῆς πόλεως εἶχε λιγοπιεύσῃ. Ἐπερπατήσαμεν ἀρκετὰ, πᾶλιν σιωπηλοὶ, ώς ποὺ ἐφθάσαμεν εἰς ἔνα φτωχικὸ σπιτάκι, τοῦ δοπίοιυ τώρα δὲν ἐνθυμοῦμαι τὸν δρόμο. Ἀνεβίηκαμε μία στενὴ καὶ σκοτεινὴ σκάλα καὶ ὁ φίλος μου ἐκπύπησε εἰς τὴν θύραν τοῦ πρώτου πατώματος. Ἐνα παιδάκι μᾶς ἀνοίξε καὶ μᾶς πέρασε σ' ἔνα δωμάτιο ποὺ μόλις εἰμποροῦσε κανεὶς νὰ καθίσῃ. Περιεργάζομαι τὸ δωμάτιο. Ἡτο τραπέζαριά, σαλόνι καὶ συγχρόνως ἀποθήκη εἰδῶν ἀνθυπαλικῆς, διότι εἰς τοὺς τοίχους του ἐκέμοντο μαζὶ μὲ κάτι παλαιὲς ἔβαμένες ἐλαιογραφίες καὶ διάφορα καλάθια καὶ σκελετὰ ἀπὸ στεφάνια. Στὴ μέση ἔνα δλοστρόγγυλο κάρυνο τραπέζι, δύο πολυθρόνες ἡμισπασμένες εἰς τὰ πλάγια τοῦ καναπὲ ποὺ ἔκαθισαμε καὶ ἔνα πιάνο εἰς τὴν γωνία. Τὸ φῶς, ποὺ σκορποῦσε ἡ λάμπα τριγύρω δειλὰ-δειλὰ, ἔφαίνετο ὅτι ἀνεπαίτητο ἐπάνω εἰς ἔνα κόσμον βουβὸν καὶ ἐρειπωμένον, ἔτοιμον νὰ ἔσπασῃ σ' ἔνα ἀτελεύτητο κλάμη. Ἀπὸ κάθε κάδρο καὶ καλαθάκι καὶ ἀπὸ κάθε ἐπιτόλῳ μικρὸν ἢ μεγάλο ἔβλεπα κύματα μελαγχολίας νὰ ἔξεργωνται καὶ κάτι σὲν παλαιὸ παράπονο νὰ δονῇ τὸν ἀέρα καὶ νὰ σφίγγῃ τὴν καρδιά μου.

— Πνίγομαι, λέγω εἰς τὸν φίλο μου. Τί εἶνε ἐδῶ ποὺ μ' ἔφερες;

“Ἀλλ' αὐτὸς, σιωπηλὸς ὃς ἔνα φάσμα, χαμογελοῦσε σατανικὰ φέροντας τὸ δάχτυλο του εἰς τὰ χεῖλη. Ἐσιώπησα κ' ἔτσι βουβοὶ ἐπέρασαν μερικὲς στιγμὲς ἀκόμα, ποὺ ἦμουν ἔτοιμος καὶ πᾶλιν νὰ φωνάξω, ὅταν ἤνοιξεν ἡ θύρα καὶ μπήκεν μέσα μία κυρία. Ἐσπηκώθημεν. Ο φίλος μου ἔκαμε τῆς συστάσεις καὶ ξανακαθήσαμεν. Ἡταν ἡ μεσόκοπη κυρία ποὺ εἶχα ίδη νὰ μιλῇ μὲ τὸν φίλο μου εἰς τὸν περίπατο.

Ξένη, μόλις μιλούσε τήν γλῶσσα μας καὶ καλὰ γαλλικά. Ή φυσιογνωμία της ήταν συμπαθητική μὲν διετής τής νευρικής συσπάσεις τοῦ προσώπου της καὶ τής σπασμωδικής κινήσεις της προσπαθῶντας νὰ φάγῃ τὸ κουμπί τῆς ἐσθῆτος της καὶ μὴ κατορθώνοντας νὰ τὸ φτάσῃ μὲ τὸ στόμα της. "Επειτα ἀπὸ λίγα λόγια γιὰ τὴν πατρίδα της τὴν Γερμανία καὶ γιὰ τὴν καλλιτεχνική της κίνησιν ἐκάθισε μπροστά εἰς τὸ πιάνο της. "Ανοιξε τῆς μουσικές της ποὺ εἶδαμε «Mars Funèbre» τοῦ Μπετόβεν, κ' ἔπειτα τὰ δάχτυλά της ἀπλώθηκαν μὲ μίαν νευρικότητα καταπληκτικήν ἐπάνω εἰς τὰ δλόλευκα κοκκάλινα πλήκτρα τὰ δοποῖα ἀφησαν τὸ ἀρμονικόν της παράπονον νὰ λικνίσῃ τὴν ψυχήν μας.

Οἱ πρῶτοι ἥχοι της μὲ εἶχαν συναρπάσει. Απλωμένος ἐπάνω εἰς τὸν σαραβαλιασμένο καναπὲ ἥνοιγα τὰ μάτιά μου γιὰ νὰ τὴν βλέπω καὶ τ' αὐτιά μου νὰ τὴν ἀκούω. Καὶ δον ἔπαιζεν, ὅλα τὰ τριγύρω μου ἀντικείμενα ἐλάμβανον μίαν ἄλλην μορφὴν δραίαν καὶ γοητευτικὴν, ὡς ἂν μία θωπεία ἔξωτικὴ νὰ εἴχε περάσῃ ἀπὸ ἐπάνω των καὶ νὰ τὰ εἴχε μεταμορφώσει, ἐνῷ τὸ κεφάλι της, τὸ ἔτοιμο ν' ἀφήσῃ τοὺς ὕμους της καὶ νὰ τιναχθῇ μακριὰ ἀπὸ τῆς σπασμωδικές της κινήσεις, ὡς κεφάλι Κίρκης ποὺ ἡ θέα του δεσμεύει τὴν ἀδύνατη ψυχή. "Οταν ἐτελείωσεν αἰσθάνθηκα μίαν ἀκατανίκητην δομὴν νὰ φιλήσω τὰ δάχτυλά της. Μᾶς εὐχαρίστησε μ' ἔνα χαμόγελο χαρᾶς καὶ πικοίας μαζὶ καὶ ἀπεσύρθηκε νὰ μᾶς ἔτοιμάσῃ καφέν. Ο φύλος μου εἰς τὸ διάλειμα αὐτὸ μοῦ διηγήθηκε τὴν ἴστορία τῆς ζωῆς της, μᾶς ζωῆς βασανισμένης γεμάτης ἀπὸ δωμαντισμὸν καὶ θλῖψιν. Κόρη Γερμανοῦ καθηγητοῦ, ἀπόφοιτος τοῦ ὠδείον τοῦ Μονάχου ὑπανδρεύθηκε μὲ τὸν νέον ποὺ ἀγαποῦσε καὶ κατέβηκαν εἰς τὴν Ἀλεξανδρειαν νὰ ἐργασθοῦν χωρὶς τὴν θέλησι τῶν γονέων της. Ή ἐργασία των δὲν πήγαινεν ἀσχηματικά ἀλλὰ σὲ μερικὰ χρόνια ἔχασε τὸν ἄνδρα της καὶ ἡ πρώτη της εὐτυχία μετετράπη σὲ μία μαύρη δυστυχία. Χρόνια τώρα προσπαθοῦσε μὲ τὰς παραδόσεις τῆς μουσικῆς νὰ θρέψῃ νὰ παιδία της καὶ ποτέ της δὲν κατώρθωνε νὰ ἐνώσῃ τῆς δύο ἄκρες. "Αλλες διλγώτερον καλλιτέχνιδες ἀπὸ αὐτὴν προώδευαν. "Αλλ' ἔκεινες ἡ

ἄλλες εἶχαν τὸ προτέρημα τῆς δύμοφιᾶς. Τὸ κεφάλι των νεώτερο καὶ παραστατικώτερο ἔστεκε καλὰ εἰς τὸν ὕμους των ἐπάνω καὶ δὲν ἐκινεῖτο σὰν νευρόσπαστο δπως τὸ ἰδικό της. Οἱ μαθηταί της καὶ ἡ μαθήτριέ της, μόλις περούσαν δύο ἥ τρεις ἑβδομάδες, ἀντὶ νὰ τὴν συμπαθῆσουν περισσότερο γιὰ τὴν τέχνη της τὴν ἐφοβοῦντο μὲ τοὺς νευρικοὺς μορφασμοὺς τοῦ προσώπου της καὶ τὴν παραιτοῦσαν γιατὶ δὲν ἥθελαν νὺν βυθίσουν τὰ βλέμματά των εἰς τὸν ἐσωτερικὸν ἀνθρωπον ἀλλ' ἔβλεπαν μόνον τὴν ἔξωτερικὴν ἀσχηματικήν της. Κ' ἔτσι μία δλόκηη θεότης ἔζοῦσε κρυμμένη μέσα εἰς τὰ χαλάσματα μιᾶς ζωῆς περασμένης, αὐτὴ πρώτη τὸ μεγαλύτερο καὶ φαεινότερον ἐρείπιο τῆς ἀστοργῆς κοινωνίας.

"Ο φύλος μου εἰς τὴν ἐμφάνισί της ἐσιώπησεν. Επήραμεν τὸν καφέν συνομιλοῦντες. Τὴν ἔβλεπα καὶ εὑρίσκα σὲ κάθε της κίνησι, σὲ κάθε της λόγο ἐνσαρκωμένη τὴν εὐγένεια καὶ τὴν μόρφωσι. Μιλοῦσεν ἥσυχα καὶ ἀπαλὰ καὶ διότονος της φωνῆς της ἔμοιαζε μὲ κελάρουσμα ρωακίου. Στὰ χεῖλη της πάντοτε ἔνα χαμόγελο γεμάτο ἀπὸ παράπονο. Τὸ βλέμμα της ἥμερο ἀφινε νὰ διακρίνῃ κανεὶς δλόκηηρο τὸν ὀκεανὸ τῆς ψυχῆς της πλημμυρισμένον ἀπὸ τὴν κοινωνικὴ τρικυμία.

"Υστερα ἀπὸ μερικὰ λογάκια ἀκόμα, μεστὰ ἀπὸ γνώσεις μουσικές, ἔξανακάθησε πάλιν εἰς τὸ πιάνο. Τὰ τεμάχια διεδέχοντο τὸ ἔνα τὸ ἄλλο. Ενθυμοῦμαι ὅτι ἐκρατοῦσα καὶ τὴν ἀναπνοή μου ἀκόμα ὅταν κατακυλοῦσε τὴν ἀκοή μου μὲ τὴν «Réverie» τοῦ Σοῦμπερ καὶ κατόπιν μὲ τὴν «Berceuse» τοῦ Γκρίγ καὶ τὴν «Παθητικὴν Σονάτα» τοῦ Μπετόβεν ἵ τό τέλος.

"Οταν ἐσηκωθήκαμε νὰ φύγωμεν εἶχαν περάσει τὰ μεσάνυχτα. Εφιλήσαμεν καὶ οἱ δύο τὸ χέρι τῆς καλλιτέχνιδος καὶ ἐκαλονυχτήσαμεν μὲ κάποιαν θλῖψιν εἰς τὴν ψυχὴν διότι ἀφίναμεν τὸ φτωχικὸ ἔκεινο σπιτάκι ποὺ γιὰ μᾶς ἦτο πλέον ἔνα ἔξωτικὸ μέγαρο γεμάτο ἀπὸ πλούτον καὶ μεγαλοπρέπεια καὶ ποὺ τὸ ἔφωτίζε καὶ ἔχωγονοῦσεν ὁ ἥλιος τῆς αἰώνιας τέχνης, κρυμμένος μέσα εἰς ἔνα ἐρείπιο κοινωνικόν.